

Doen metodologies wat akademies verkondig word: Ontwikkelings en geleenthede vir homiletiek in SA

Authors:

Cas J. Wepener¹
Ian A. Nell¹

Affiliations:

¹Department of Practical Theology and Missiology, Faculty of Theology, Stellenbosch University, Stellenbosch, South Africa

Corresponding author:

Cas Wepener,
cwepener@sun.ac.za

Dates:

Received: 28 July 2022
Accepted: 12 Oct. 2022
Published: 28 Feb. 2023

How to cite this article:

Wepener, C.J. & Nell, I.A., 2023, 'Doen metodologies wat akademies verkondig word: Ontwikkelings en geleenthede vir homiletiek in SA', *In die Skriflig* 57(1), a2895. <https://doi.org/10.4102/ids.v57i1.2895>

Copyright:

© 2023. The Authors.
Licensee: AOSIS. This work is licensed under the Creative Commons Attribution License.

Read online:

Scan this QR code with your smart phone or mobile device to read online.

Bringing methodology and theory closer: Development and challenges in South African homiletics. The homiletic landscape in South Africa is rich and varied. In this contribution, we attempt to paint with broad brushstrokes this landscape. We write as practical theologians with a shared love for homiletics, but also with an interest in doing what we preach in terms of research and teaching. Put differently, we argue in the light of existing literature that there should be congruence between theories we advance, and methodologies we employ. We dwell on themes such as decolonisation, justice and reconciliation, poverty and inequality that are characteristic of our homiletical landscape. We conclude with the thought that as Christianity in South Africa grows and preachers increase in number, so do the opportunities for empirical academic involvement in preaching. However, the occasion also poses a challenge for academics engaged in homiletics, namely, to practise what they preach by bringing theory and method in a closer relationship.

Contribution: The article engages current homiletical research in South Africa by means of a literature study, specifically highlighting the challenges and opportunities posed to the discipline of Homiletics within a postcolonial South African context, and at ecumenical faculties of Theology. These challenges and opportunities are especially important for a discipline such as Homiletics in South Africa with its strong Protestant and Reformed roots, to reflect on future methodologies pertaining to research and teaching.

Keywords: homiletics; preaching; practical theology; postcolonial; decolonisation.

Inleiding

Al vier teologiese fakulteite wat aan universiteite in Suid-Afrika gesetel is, het gereformeerde Protestantse wortels.¹ Een gevolg van hierdie geskiedenis is dat dié fakulteite departemente van Praktiese Teologie het, waarin homiletiek as subdisipline, 'n sterk en gevestigde tradisie het. Die nuwe diverse en ekumeniese samestelling van die studente en dosente van hierdie fakulteite, wat die gevolg is van die einde van apartheid en ons eerste demokratiese verkiesings in 1994, asook die unieke Suid-Afrikaanse geskiedenis en huidige konteks, bied egter belangrike geleenthede vir homiletiek en prediking wat omarm moet word. Die geleenthede het spesifiek betrekking op navorsing en onderrig van prediking in die nuwe ekumeniese omgewings.

In hierdie artikel word oorsigtelik gekyk na aspekte van die predikingslandskap van Suid-Afrika, veral sommige van die meer onlangse ontwikkelings in ons land, wat verband hou met onderrig en navorsing in homiletiek. Om hierdie ontwikkelings te verstaan, is dit nodig om agtergrond te verskaf aangaande die religieuse landskap waarbinne homiletiek nagevors en onderrig word, asook die geskiedenis tydperk en huidige konteks waarin predikers en dosente in homiletiek werk. Die oogmerk van hierdie bydrae is 'n oorsigtelike beskrywing van die Suid-Afrikaanse homiletiese landskap aan die een kant, en aan die ander kant 'n uitwysing van 'n homiletiese metodologiese leemte, wat volgens ons bestaan.

Die Suid-Afrikaans religieuse landskap

Suid-Afrika is op die oog af 'n godsdienstige land en die getal mense wat aan verskillende godsdienstige denominasies behoort, neem steeds toe. In verskeie van die stedelike dele van ons land, byvoorbeeld in Johannesburg en Kaapstad, kan die effek van sekularisasie gesien word in dalende kerkklidmaatskap, veral in die hoofstroomkerke soos die gereformeerde, Lutherse en

¹'n Vroeëre weergawe van hierdie artikel is gepubliseer in die *Göttinger Predigtmeditationen*, 'n joernaal wat alleenlik in 'n gedrukte formaat beskikbaar is. Hierdie opgedateerde en vertaalde weergawe word met die toestemming van die *Göttinger Predigtmeditationen* gepubliseer. Die inhoud van die artikel is ook as 'n lesing tydens die konferensie, 'The rationality and rhetoric of preaching. Current homiletical challenges' by die Universiteit van Tübingen in Mei 2022 voorgedra.

Anglikaanse kerke. Onlangse statistiek van 'Statistieke Suid-Afrika' oor godsdienstendense wat in 2013 verkry is (Schoeman 2017),² dui egter op 'n styging in kerkklidmaatskap sedert die vorige sensus in 2001. Volgens hierdie statistiek behoort 'n meerderheid van 84.2% van Suid-Afrikaners tot die Christelike geloof, terwyl die tweede-grootste godsdienstige groepering van 5% bekend staan as 'ancestral, tribal, animist or other African traditional religions' (Schoeman 2017:3).

'n Bykomende 2% van ons bevolking behoort aan die Moslemgeloof en 0.2% aan die Joodse geloof. In 2001 het 79.8% van Suid-Afrikaners aangedui dat hulle aan die Christelike geloof behoort. In net meer as 'n dekade, het die Christendom dus aansienlike groei beleef. Volgens ietwat ouer statistiek van die *Community Agency for Social Enquiry*, het soveel as 91% van persone tussen die ouderdomme van 18 en 35 in Suid-Afrika aangedui dat hulle eredienste op ten minste 'n maandelikse basis bywoon (Koopman 2005). Verder is prediking in die meeste van die Suid-Afrikaanse geloofsgemeenskappe deel van die repertoire van godsdienstige rituele wat op 'n weeklikse basis uitgevoer word. In kort kom dit daarop neerdat baie mense aan geloofsgemeenskappe behoort, godsdienstige byeenkomste bywoon en deelnemers is aan die prediking as gebeurtenis in Suid-Afrika.

Wanneer 'n mens die Christelike geloof van nader bekyk, wat ook die een is waarop ons in hierdie artikel sal fokus, is dit belangrik om daarop te let dat 32.57% van die 84.2% Christene behoort aan, wat algemeen bekend staan, as die Onafhanklike Afrikakerke, 30% aan die ouer hoofstroomkerke en 15.5% aan die Pinkster- en Charismatiese kerke. Studente uit al hierdie tradisies studeer aan die vier teologiese fakulteite in Suid-Afrika en dosente in homiletiek en liturgie moet al hierdie studente in een module en in een lesinglokaal onderrig.³ Benewens die Suid-Afrikaanse godsdienstige landskap, het ons ook 'n besondere geskiedenis en sosiale, politieke en ekonomiese konteks wat in ag geneem moet word, wanneer dit kom by die geleentheid wat die prediking tans in die gesig staar.

Die Suid-Afrikaanse sosio-ekonomiese en politieke landskap

'n Diepgaande kontekstuele analise kan nie hier gedoen word nie, maar sommige van die huidige realiteite kan genoem word deur middel van 'n paar sleutelwoorde, naamlik kolonialiteit, dekolonisering en postkolonialisme; geregtigheid en versoening; armoede en ongelykheid; korrupsie en leierskap; misdaad en geweld; en tegnologiese ontwikkelings en die Vierde Industriële Revolusie. Natuurlik is daar baie meer uitdagings, maar bogenoemde is kwessies wat geen prediker, dosent of navorser in homiletiek in ons huidige konteks kan ignoreer nie.

2.Sien ook <https://www.gcis.gov.za/sites/default/files/docs/resourcecentre/pocketguide/2012/03-People%20of%20South%20Africa-2018-19%28print%29.pdf> vir syfers van 2016.

3.Studente wat uit kerke soos die gereformeerde en Lutherse dissiplines kom, sal ook homiletiekmodules doen wat spesifiek op hulle eie teologiese tradisies fokus voor hul ordening; hul eerste homiletiek modules is egter ekumenies van aard.

Suid-Afrika was 'n Nederlandse sowel as 'n Britse kolonie. Selfs al het die land meer as 'n eeu gelede onafhanklikheid verkry en sy eerste demokratiese verkiesings in 1994 gehad, is die gevolg van kolonisasie en ongelyke magsverhoudings wat met die ryk (*empire*) gekom het, steeds in die meeste sferes van die lewe in die vorm van kolonialiteit teenwoordig (Mellet 2020). Die onderdrukkende stelsel van apartheid is deel van die verlede en baie werk is deur mense soos aartsbiskop Desmond Tutu en oud-president Nelson Mandela gedoen om vir vrede en versoening te werk; daar is egter steeds diep verdeeldheid in ons land en die pad na geregtigheid en versoening is inderdaad lank en baie werk lê nog voor.⁴

Oor die afgelope paar jaar was daar verskeie #studente bewegings⁵ waarin die studente dit duidelik gemaak het dat baie van hulle van mening is dat die werk van biskop Tutu en president Mandela hulle uitverkoop het met, wat na hul mening goedkoop vorms van versoening was, en dat wat nodig was en steeds nodig is, is eerder geregtigheid en restituisie. Om hierdie en 'n verskeidenheid ander redes leef baie mense in die land met onderliggende woede (Wepener 2015a). Die kwessies rakende geregtigheid en versoening is nou verwant aan die kwessie van dekolonisering sowel as ekonomiese realiteite, wat verband hou met armoede en ongelykheid.

Die uitwerking van kolonisasie en apartheid is steeds sigbaar op ekonomiese vlak in die land, selfs in die fisiese landskap, waar die skeidslyne van apartheid steeds deel is van die geografie van die landskap. Met die ekonomiese uitdagings het kwessies van misdaad en geweld gekom. Die misdaadsyfer, insluitend die moordsyfer in Suid-Afrika, is buitengewoon hoog en daar is 'n voortdurende stryd om geslagsgebaseerde geweld te beëindig. Boonop is die stryd teen korrupsie en die soeke na verantwoordelike regering en leierskap deel van die nuwe stryd oor die afgelope paar dekades.

Ons weet dat bogenoemde 'n taamlik somber prentjie skets. Wat egter hoopvol is in hierdie uitdagende konteks, is die feit dat predikers en homiletiek as dissipline op sinvolle en kreatiewe maniere op hierdie dringende kwessies gereageer het. Dit geld ook die maniere waarop predikers op die COVID-19-pandemie gereageer het (vergelyk Masoga 2020; Nell 2021; Steyn & Wepener 2021; Steyn, Wepener & Pieterse 2020; Wepener & Cilliers 2022). Ons fokus is egter nie op hierdie onderwerp nie, maar eerder op bogenoemde kwessies wat deur die pandemie vererger is en wat steeds ons aandag verg. Verskillende kerklike tradisies het ook in hulle prediking op uiteenlopende wyses op hierdie uitdagings gereageer. Die akademiese homiletiese fokus is hoofsaaklik nog op die hoofstroomkerke, alhoewel die Charismatiese, ((nieu-)Pentekostalistiese) en Onafhanklike Afrikakerke ook meer by die ondersoek betrek word.

4.Sien in hierdie verband die navorsing wat deur die Suid-Afrikaanse Versoeningsbarometer gedoen is by die Instituut vir Versoening en Geregtigheid. Sien <https://www.ijr.org.za/south-african-reconciliation-barometer-survey-2019/>

5.In hierdie bewegings was daar eise vir gratis onderwys asook die dekolonisering van die kurrikula van universiteite.

Waarop wel gelet moet word, is dat aanlyn aanbidding en prediking in 'n verskeidenheid vorms ook skielik 'n meer dringende werklikheid geword het. Suid-Afrika is deel van 'n globaliserende wêreld en 'n netwerkkultuur, asook die impak van ontwikkelings met betrekking tot die Vierde Industriële Revolusie, het 'n groot invloed op prediking in Suid-Afrika. Ons ekonomiese realiteite beteken egter dat predikers en gemeentes op verskeie maniere reageer op die moontlikhede wat nuwe tegnologieë meebring (ed. Van den Berg 2020).

Navorsing en onderrig

In hierdie afdeling word van die werk bespreek wat tans onder twee hoofde gedoen word. Die opskrifte dui op kontekstuele realiteite wat ernstige uitdagings is, maar terselfdertyd geleenthede vir prediking skep. Dit is natuurlik nie moontlik om hierdie kwessies netjies te skei soos ons dit hier probeer doen nie. In Suid-Afrika is die kwessies van geregtigheid en versoening byvoorbeeld nou verwant aan die projek van dekolonisering sowel as armoede en ongelykheid, terwyl armoede misdaad en geweld beïnvloed en korrupsie weer die ekonomie en pogings tot versoening beïnvloed. Uiteindelik word al hierdie sferes geraak deur ontwikkelings wat verband hou met die Vierde Industriële Revolusie. Navorsers is egter geneig om op sekere aspekte of kwessies in hul publikasies te fokus, en 'n paar van hierdie skrywers en hul werk word vervolgens van nader bekyk. Ons gee ook aandag aan metodologieë wat in die navorsing gebruik word, aangesien ons glo dat metodologieë waardes moet beliggaam (sien Wepener & Barnard 2022). Die implikasies van hierdie ontwikkelings vir die onderrig van homiletiek word ook uitgelig.

Die twee temas wat aanpak word, is die deurlopende projek van die dekolonisering van prediking asook die maniere waarop prediking inskakel by die Suid-Afrikaanse postapartheidse realiteite soos geregtigheid, versoening, armoede en ongelykheid. Benewens wat ons hier bespreek, was en is daar Suid-Afrikaanse homilete wat betrokke is by 'n reeks verwante onderwerpe.⁶

Dekolonisering

In 'n onlangse PhD-proefskrif het Wessels (2020) 'n literatuurstudie gedoen wat postkoloniale teorie betrek by 'n swart teologie van bevryding binne die dissipline van homiletiek in die Suid-Afrikaanse konteks. Wessels (2020) se werk ...:

[...] proposes three main focal images as postcolonial: (1) Decolonising the mind; (2) Moving the centre; and (3) The postcolonial subject. The first is a lingual and mental naming and transcending of the status quo. The second is an epistemological movement of perspective which takes cognisance that a plurality of centres is possible. The third is a contemplation on identity

6. Wyle Bethel Müller, Fritz de Wet en Theuns Dreyer het 'n wonderlike nalatenskap gelaat wat navorsing oor prediking betref. Gesoute teoloë soos Cas Vos, Ben de Klerk, Malan Nel, Coenie Burger, Cassie Venter, Ferdi Kruger, Johann Meylahn en Ian Nell en 'n jonger geslag soos Martin Laubscher en Wessel Wessels, is tans aktief in die veld. Wat in hierdie lys name ontbreek, is die name van vroue en swart geleerdes, maar die blote feit dat daar heeltydse swart praktiese teoloë en vroue in al die ander praktiese teologiese subdissiplines in die fakulteite in Suid-Afrika is, maar nie in homiletiek nie, is op sigself betekenisvol.

and the shift to an understanding of the subject as decentred and fragmented. (p. 1)

Volgens hierdie studie deur Wessels was insigte uit postkoloniale denke inderdaad implisiet in die estetiese benadering in homiletiek in Suid-Afrika, byvoorbeeld in die werk van Cilliers (1994; 1996; 2004; 2019a). Na ons mening is daar steeds die geleentheid om hierdie tema veel verder te ondersoek, maar ook en gepaardgaande daarmee, om prediking vanuit 'n feministiese en gender-perspektief in 'n (Suid-)Afrikaanse konteks na te vors. 'n Basiese geleentheid vir predikers van ouer hoofstroomkerke soos die Nederduitse Gereformeerde (NG) Kerk, is hoe om die evangelie te verkondig vanaf, wat gesien word as, koloniale kansels, met al die gepaardgaande bagasie (Wepener 2021). Die antwoord op hierdie vraag setel na ons mening in hermeneutiek – hoe predikers die Bybelse tekste waaroor hulle preek, benader, hul eie dikwels baie bevoorregte en dominante perspektiewe desentraliseer en met 'n postkoloniale homiletiese verbeelding werk. Die verband tussen teorieë oor witheid en homiletiek is nog 'n geleentheid met baie ruimte vir navorsing. Meer navorsing, en navorsing van 'n spesifieke soort, is ook nodig rakende postkoloniale homiletiek, wat vervolgens bekyk word.

Pieterse (1984) het in sy intreerede aan die Universiteit van Suid-Afrika 'n pleidooi gelewer dat bestaande empiriese homiletiese navorsing, wat slegs op die ontleding van getranskribeerde tekste gefokus het, aangevul moet word om video-opnames van die preke in te sluit. Dit het nog nie in Suid-Afrika gebeur nie; daar is egter 'n nuwe navorsingsprojek (Wepener 2020) wat daarop gemik is om die 'opgevoerde preek' by die beskrywing en analise in te sluit. Binne 'n (Suid-)Afrikaanse konteks waar prediking as 'n liturgiese ritueel liggaamlik met baie beweging en gebare uitgevoer word, is ons oortuig dat dit 'n geleentheid is, en dat homiletiek baie kan leer uit ontwikkelings op die gebied van liturgiese studie in Suid-Afrika en elders, asook by ander velde binne die praktiese teologie, met 'n doelbewuste fokus op die praktyk. Enersyds kan insigte wat in hierdie verband verkry is, help met die deurlopende projek om die steeds baie Westerse en Europese homiletiek kurrikula by fakulteite te dekoloniseer, en andersyds kan dit help om epistemologieë en ontologieë uit Afrika ernstiger op te neem, en ook beliggaamde epistemologieë en geestelike ontologieë in te sluit (Ellis & Ter Haar 2007; kyk ook Smith 2012; asook Wepener 2015b; Wepener & Barnard 2022). Dit behels enersyds dat veel meer bronne in homiletiese navorsing betrek moet word as slegs getranskribeerde preektekste, en andersyds, dat 'n Afrika-wêreldbeeld waarin 'n geesteswêreld onderliggend is aan baie van die liturgiese rituele, in die ondersoek verdiskonteer moet word.

Die gebied van postkoloniale teorie en dekolonisasie is een van die gebiede waar vrugbare werk begin is en meer waarskynlik binnekort sal volg (sien Go, Jacobsen & Lee 2015; Pui-lan 2015). Hierdie werk is en sal in gesprek wees met die werk van homilete soos Sarah Travis (2014; 2015). Travis (2014) skryf:

[U]nequal relations remain between those who are or have been world power and those who are or have been on the receiving end of colonial intrusion. (bl. 3)

In haar boek gebruik Travis die bekende konsepte van ambivalensie, hibriditeit en 'n derde ruimte om 'n homiletiese gereedskapkis vir predikers te ontwikkel. Sy (Travis 2014) beweer verder dat:

[T]hese concepts interrupt simple binary distinctions between colonized and colonizer, recognizing that reality and identity are somewhat ambiguous and have shifting meanings dependent on historical circumstances and personal interpretation. (bl. 81)⁷

In 'n onlangse publikasie illustreer Nell (2021) hoe hy te werk gegaan het in 'n poging om 'n inleidende module in praktiese teologie, wat homiletiek by die Fakulteit Teologie aan die Universiteit Stellenbosch ingesluit het, te dekoloniseer. Met betrekking tot konsepte soos Afrika-sentraliteit, kennisproduksie, setlaar-perspektiewe en studente-ervarings, voer hy aan dat die druk vir kurrikulum-veranderings nog lank nie minder is nie. Hy bespreek die veranderende konteks en verwys na vier faktore wat gelei het tot veranderings in die kurrikulum. Die eerste hou verband met die verskuiwende identiteit van die klasse oor die afgelope dekade (baie meer etniese en geslagsdiversiteit); die tweede hou verband met die feit dat universiteite toenemend deur 'n sogenaamde kennisekonomie gedryf word, wat druk aan baie kante plaas; die derde faktor hou verband met die feit dat universiteite die uitdaging van 'n gebrek aan voldoende finansiële hulpbronne, politieke inmenging, onopgeloste sosiale krisis, omgewingsagteruitgang en nepotisme moet hanteer. Hierdie drie faktore vorm die agtergrond vir die vierde faktor, naamlik die #FeesMustFall-beweging, wat 'n groot impak op dosente, studente en kurrikula gehad het, en waarskynlik die belangrikste uitdaging was wat hoër onderwys sedert die begin van ons demokrasie moes bestuur het. Nell se argument geld vir kurrikula vir die homiletiek in Suid-Afrika en bly 'n vrugbare terrein om in te werk.

Dit wat in homiletiese navorsing 'gepreek' word, naamlik om die taak van dekolonisasie ernstig op te neem, behoort in die praktyk gestalte te kry. Na ons mening beteken dit dat die geleentheid daar is om betrokke te raak by meer empiriese homiletiese navorsing, spesifiek ook verder as om net getranskribeerde tekste te bestudeer. Tekste met inbegrip van veelvuldige kontekste (liturgies, sosiaal, polities, ens.) moet geanaliseer word en hierdie werk behoort in 'n groter verskeidenheid van kerklike denominasies gedoen te word, met die doelbewuste insluiting van die Onafhanklike Afrika- en Pinksterkerke. Suiwer literatuurgebaseerde homiletieknavorsing is van groot waarde, maar dit is baie selde dat navorsers op empiriese wyse betrokke raak by die preekrealiteite van hierdie kerke.

Een uitsondering is Bethel Müller, wat in die 1990's navorsing gedoen het oor prediking in Onafhanklike Afrikakerke, en wat na getranskribeerde preke gekyk het. Hy het hierdie

⁷Een kleiner studie wat met hierdie tema verband hou en wat hier genoem kan word, is dié oor woede en prediking (Wepener & Pieterse 2018).

navorsing twee dekades later deur middel van deelnemende waarneming in etnografiese styl aangevul met 'n ondersoek in 'n ander Onafhanklike Afrikakerk (Müller & Wepener 2019).⁸ In hierdie verband is daar 'n groot navorsingsgaping in homiletieknavorsing in Suid-Afrika wat wag om gevul te word. Insigte wat uit hierdie soort navorsing verkry word, sal grootliks help met die dekolonisering van kurrikula vir die homiletiek by fakulteite, soos reeds genoem. Stap een is egter vir homiliete om hul studeerkamers te verlaat en deel te neem aan die preekgebeure (reds. ...) Childers & Smith 2008). Hoe diesulke homiletiese navorsing in die praktyk kan lyk, word deur Wepener (2020) in 'n artikel met die titel, 'Researching preaching practice', beskryf.

Ons is van mening dat goeie onderrigpraktyk ten nouste aan navorsing gekoppel moet wees. Dit is relatief maklik om 'n paar akademiese tekste van postkoloniale prediking in die kurrikula vir die homiletiek in te sluit. Dit is dikwels tekste wat in heeltemal verskillende postkoloniale kontekste geskryf is, en dan, so glo ons, sal hierdie kurrikula gedekoloniseer wees. Die soort empiriese homiletiese navorsing wat die hele vertolkte en opgevoerde preekgebeurtenis betrek in die (Suid-)Afrikaanse konteks soos hierbo beskryf, is dringend nodig. Hierdie tipe navorsing behoort ook epistemologieë van Afrika, wat liggaamlik gebaseerde epistemologieë insluit, ernstig op te neem. Behalwe akademiese tekste oor die onderwerp, is laasgenoemde nodig om die bestaande kurrikula vir die homiletiek by ons fakulteite deeglik te dekoloniseer. Die projek rakende die dekolonisering van die prediking, het 'n noue verband met kwessies rakende geregtigheid, versoening, armoede en ongelykheid, wat volgende onder oë geneem word.

Geregtigheid en versoening; armoede en ongelykheid

Homiletiek in Suid-Afrika het 'n ryke geskiedenis met betrekking tot dit wat sommige mense profetiese prediking noem, en wat dikwels verband hou met die werk van Walter Brueggemann (bv. 1997), wat ook beskryf kan word as herverbeelding deur middel van die Bybelse tekste. Charles Campbell en Johan Cilliers (2012) was mede-outeurs van 'n boek waarin hulle hierdie tema ontwikkel het, deur gebruik te maak van die metafoer van die prediker as nar wat die magte en kragte van die dag konfronteer. In Suid-Afrika het prediking reeds verskeie magstrukture gekonfronteer, byvoorbeeld die apartheidsregering, maar prediking het ook gehelp om subversiewe magte te ondersteun. Nell (2009) het 'n pleidooi vir profetiese prediking gelewer en aangevoer dat wat nodig is, 'n skuif is van die profeet se stem na profesie in die gemeenskap. In die verlede het ons groot profetiese predikers gehad in die persone van Desmond Tutu, Allan Boesak en Beyers Naudé, maar wat ons nou nodig het, is profetiese gemeenskappe. Nell (2009) het 'n 'teodramatiese paradigma' ontwikkel wat 'n nuttige praktiese profetiese raamwerk verskaf. Hierdie raamwerk is op die teologiese model gebaseer wat deur resente studies in drama en teologie

⁸Fenga (2018) het onlangs sy PhD-proefskrif oor die onderwerp van profetiese prediking in die nuwe-Pinksterkerk in Zimbabwe voltooi.

beïnvloed is. Hy het laasgenoemde uitgebrei, deur die idee van 'n profetiese opvoering, wat by die Belhar Belydenis aansluiting vind.

Vir navorsing bly dit 'n domein wat 'n deurlopende kritiese ondersoek verg. In 'n onlangse projek is die preke van die huidige Anglikaanse aartsbiskop Thabo Makgoba bestudeer, om te sien op watter maniere hy 'n teologie van hoop op die kansel ontwikkel, terwyl hy die magte van die dag konfronteer (Wepener & Steyn 2021). Johan Cilliers se werk het nie altyd spesifiek en eksplisiet aan bogenoemde temas geraak nie, maar verdien spesiale vermelding. Meer onlangs het Cilliers (2016; 2019; 2020) 'n trilogie oor homiletiek gepubliseer, waarin hy teologie en insigte uit 'n reeks ander dissiplines en kunswerke kombineer om oor prediking na te dink. Dwarsdeur sy oeuvre beklemtoon Cilliers konsepte soos liminaliteit, vloei, herverbeelding, her-raming, ontwrigting en dies meer. Die kern van hierdie konsepte is wat Cilliers vroeg in sy loopbaan genoem het: 'om te sien (observeer) en dan sigbaar te maak' (Cilliers 2004). Met ander woorde, dit hou verband met die prediker se hermeneutiese sensitiviteit in die hele homiletiese proses, en om daardeur die dwaasheid van die evangelie op die kansel uit te wys. In sy jongste werke gebruik hy konsepte soos ruimte en tyd om hierdie benadering op nuwe en kreatiewe maniere te herhaal. Na ons mening is Cilliers se homiletiese benadering nuttig om betrokke te raak by die kwessies wat hier bespreek word. Dit is ook nou verwant aan Nell (2017) se teodramatiese benadering, wat met die konstruksie van die werklikheid werk, deur middel van dramatiese kategorieë soos die verhoog en die intrige van die karakters waarin die prediker en die luisteraar spesifieke rolle inneem, in die uitvoering van die preekgebeure.

Die werk van Cilliers en Wessels is baie belowend, ook die werk van Martin Laubscher (bv. 2017) oor profetiese prediking, en natuurlik die oeuvre en lewe van Allan Boesak (Boesak 1977; 2009; ook Cilliers 2013; Fortein 2020). Tisdale en De Wet (2014) verskaf oor die tema van profetiese prediking 'n goeie vergelyking van benaderings tot die onderwerp. Die tema van profetiese prediking is nou verwant aan die geskiedenis van apartheid in Suid-Afrika; in ons eie tyd word dit egter met ander kontekstuele uitdagings geassosieer soos korrupsie (cf. Kruger & De Klerk, 2016), maar ook armoede en ongelukheid.

Hennie Pieterse het dekades lank prediking in Suid-Afrika nagevors en hou sterk by 'n empiriese benadering, vanaf sy intrede in 1984, al deur sy werk oor die preke van Desmond Tutu, tot in onlangse navorsing, deur gebruik te maak van 'n begronde teorie (*grounded theory*) (Pieterse 1984; ed. 2001a; 2013; 2020). Pieterse se naam is sinoniem met empiriese homiletiek in ons konteks, en hy het deurgaans die beskrywende empiriese taak ernstig opgeneem en sy uitstekende analitiese vaardighede op die data toegepas. Hy het veral nou bekend geword vir sy werk oor armoede, wat kulmineer in 'n populêre publikasie, *Preaching in a context of poverty* (Pieterse 2001b). Verder het hy 'n hele reeks artikels gepubliseer waarin hy preke oor armoede deur middel van

begronde teorie bestudeer het. Die werk van Pieterse moet in ons huidige konteks aangevul word deur navorsing oor prediking oor ongelukheid, sowel as navorsing ten opsigte van prediking oor geregtigheid en so ook oor versoening. Ons is oortuig daarvan dat nuwe diepgaande empiriese navorsing nodig is, aangesien baie predikers en die meeste homilete ietwat verwyderd is van die werklikheid op voetsoolvlak in ons land.

Slot

Dit is duidelik dat homiletiek en predikers in ons Suid-Afrikaanse konteks enersyds worstel met die eksegeese van die konteks, wat tans 'n hernieude sensitiviteit vir antropologie insluit, naamlik om beide predikers en hoorders as beliggaaamde wesens te beskou. Daarom moet die hele opvoering van die prediking ernstig opgeneem word. Aan die ander kant kry die eksegeese van die Bybelse tekste vir prediking, in die lig van teorieë wat betrekking het op byvoorbeeld dekolonisering, geregtigheid en versoening, opnuut stukrag. In die hele homiletiese proses word die teologiese indikatief en imperatief voortdurend verken, deur middel van benoeming, herraming, herverbeelding, ontwrigting en uitvoering. Sodoende word gepoog om die subjunktief deur prediking te skep as 'n hoopvolle ruimte waarbinne hoorders kan reageer.

Namate Christenskap in Suid-Afrika groei en predikers vermeerder, groei die geleentheid vir akademiese betrokkenheid by die prediking ook. Die geleentheid hou egter ook 'n uitdaging in vir akademici wat met homiletiek besig is, naamlik om dit te beoefen wat hulle verkondig. Met ander woorde, wanneer ons die behoefte aan postkoloniale prediking verkondig, en preek om betrokke te raak by kwessies soos geregtigheid en ongelukheid, moet ons gereeld ons studeerkamers verlaat en onself in die huidige Suid-Afrikaanse predikingslandskap verdiep, en toelaat dat daardie ervarings ons akademiese skryfwerk en ons kurrikulumontwikkeling beïnvloed. Die verhouding tussen teorie en praktyk in homiletiek is vandag tegelykertyd die grootste uitdaging en die grootste geleentheid in die homiletiek in Suid-Afrika.

Erkennings

Mededingende belange

Die outeurs verklaar dat hulle geen finansiële of persoonlike verbintenis het met enige party wat hulle nadelig kon beïnvloed het in die skryf van hierdie artikel nie.

Outeursbydrae

C.J.W. het die eerste weergawe van die artikel geskryf, en I.A.N. het aansienlike byvoegings gemaak. Saam het die outeurs die artikel geredigeer en die finale weergawe goedgekeur.

Etiese oorwegings

Hierdie artikel volg alle etiese standaarde vir navorsing sonder direkte kontak met mens of dier.

Befondsing

Die navorsing is gedeeltelik befonds deur die Eenheid vir Teologiese Navorsing van die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (Wes-Kaapse Sinode).

Data beskikbaarheidsverklaring

Datadeling is nie van toepassing op die artikel nie, aangesien geen nuwe data in hierdie studie geskep of ontleed is nie.

Vrywaring

Die sienings en menings wat in die artikel uitgedruk word, is dié van die outeurs en weerspieël nie noodwendig die amptelike beleid of posisie van enige geaffilieerde agentskap van die outeurs nie.

Literatuurverwysings

- Boesak, A.A., 1977, *Afscheid van de onschuld: Een social-ethische studie over zwarte theologie en zwarte macht*, Kok, Kampen.
- Boesak, A.A., 2009, 'Theological reflections on empire', *HTS Teologiese Studies/Theological Studies* 65(1), Art. #291, 1–7. <https://doi.org/10.4102/hts.v65i1.291>
- Brueggemann, W., 1997, *Cadences of home: Preaching among exiles*, WJK, Louisville, KY.
- Campbell, C. & Cilliers, J., 2012, *Preaching fools: The gospel as rhetoric of folly*, Baylor University Press, Waco, TX.
- Childers, J. & Smith, C. (eds.), 2008, *Performance in preaching: Bringing the sermon to life*, Baker Academic, Grand Rapids, MI.
- Cilliers, J.H., 1994, *God vir ons: 'n Analise en beoordeling van Nederduitse Gereformeerde Volksprediking (1960–1980)*, Lux Verbi, Cape Town.
- Cilliers, J.H., 1996, *Die uitwissing van God op die kansel*, Lux Verbi, Cape Town.
- Cilliers, J.H., 2004, *The living voice of the gospel: Revisiting the basic principles of preaching*, SUN Press, Stellenbosch.
- Cilliers, J.H., 2013, 'Prophetic preaching in South Africa: Exploring some spaces of tension', *Nederduitse Gereformeerde Teologiese Tydskrif* 54(1–2), 1–15. <https://doi.org/10.5952/54-1-2-299>
- Cilliers, J.H., 2016, *A space for grace*, SUN Press, Stellenbosch.
- Cilliers, J.H., 2019, *Grace upon grace*, SUN Press, Stellenbosch.
- Cilliers, J.H., 2020, *Timing grace*, SUN Press, Stellenbosch.
- Ellis, S. & Ter Haar, G., 2007, 'Religion and politics: Taking African epistemologies seriously', *The Journal of Modern African Studies* 45(3), 385–401. <https://doi.org/10.1017/S0022278X07002674>
- Fenga, V.F., 2018, 'Prophetic preaching in neo-Pentecostal Christianity during the socio-economic and socio-political crisis of Zimbabwe (2000–2012): A practical theological evaluation', PhD, University of Pretoria.
- Fortein, E., 2020, 'Allan Boesak: A theology of prophetic resistance (1976–1990): Some historical-theological reflections', *Stellenbosch Theological Journal* 6(2), 253–274. <https://doi.org/10.17570/stj.2020.v6n2.a11>
- Go, Y., Jacobsen, D. & Lee, D., 2015, 'Introduction to the essays of the consultation of preaching and postcolonial theology', *Homiletic* 40(1), 3–7. <https://doi.org/10.15695/hmltc.v40i1.4116>
- Koopman, N., 2005, 'Publieke teologie in Suid-Afrika vandag: Die verhaal van die Beyers Naudé Sentrum vir Publieke Teologie', ongepubliseerde voorlegging, Universiteit van Stellenbosch, 1–10, p. 3.
- Kruger, F.P. & De Klerk, B.J., 2016, *Corruption in South Africa's liberal democratic context: Equipping Christian leaders and communities for their role in countering corruption*, AOSIS Books, Cape Town.
- Laubscher, M., 2017, "'As if nothing happened?'" Karl Barth and the study of prophetic preaching in South Africa today', *Acta Theologica* 37(2), 51–68. <https://doi.org/10.18820/23099089/actat.v37i2.4>
- Masoga, M.A., 2020, 'Effectiveness of WhatsApp homiletics in the era of COVID-19 in South Africa', *Pharos Journal of Theology* 101, 1–16.
- Mellet, P.T., 2020, *The lie of 1652: A decolonised history of land*, Tafelberg, Cape Town.
- Müller, B. & Wepener, C., 2019, 'Belief, behaviour and belonging: The changing ritual of preaching and worship', in C. Wepener, I. Swart, G. Ter Haar & M. Barnard (eds.), *Bonding in worship: A ritual lens on social capital formation in African Independent Churches in South Africa*, pp. 209–228, Peeters, Leuven. (*Liturgia Condenda*).
- Nell, I.A., 2009, 'In search of meaning: Moving from the prophet's voice to prophecy in community, a South African perspective', *Scriptura* 102, 562–578. <https://doi.org/10.7833/102-0-615>
- Nell, I.A., 2017, 'Preaching and performance: Theo-dramatic paradoxes in a South African sermon', *Stellenbosch Theological Journal* 3(1), 309–326.
- Nell, I.A., 2021, 'Decolonising an introductory course in practical theology and missiology: Some tentative reflections on shifting identities', *Transformation in Higher Education* 6, a103. <https://doi.org/10.4102/the.v6i0.103>
- Pieterse, H.J.C., 1984, "n Evaluering van ondersoeksmetodes vir die prediking as kommunikasieveld', *Theologia Evangelica* 17(2), 5–14. <https://doi.org/10.4314/actat.v33i1.9>
- Pieterse, H.J.C. (ed.), 2001a, *Desmond Tutu's message: A qualitative analysis*, Brill, Boston, MA.
- Pieterse, H.J.C., 2001b, *Preaching in a context of poverty*, University of South Africa Press, Pretoria.
- Pieterse, H.J.C., 2013, 'An emerging grounded theory for preaching on poverty in South Africa with Matthew 25:31–46 as sermon text', *Acta Theologica* 33(1), 175–195. <https://doi.org/10.4314/actat.v33i1.9>
- Pieterse, H.J.C., 2020, 'A short history of empirical homiletics in South Africa', *Stellenbosch Theological Journal* 6(2), 345–364. <https://doi.org/10.17570/stj.2020.v6n2.a15>
- Pui-lan, K., 2015, 'Postcolonial preaching in intercultural contexts', *Homiletic* 40(1), 8–21. <https://doi.org/10.15695/hmltc.v40i1.4117>
- Schoeman, W.J., 2017, 'South African religious demography: The 2013 general household survey', *HTS Teologiese Studies/Theological Studies* 73(2), a3837. <https://doi.org/10.4102/hts.v73i2.3837>
- Smith, L.T., 2012, *Decolonizing methodologies: Research and indigenous peoples*, 2nd edn., Zed Books, London.
- Steyn, M. & Wepener, C., 2021, 'Pandemic, preaching and progression: A grounded theory exploration and homiletical praxis theory', in I. Nell (ed.), *COVID-19 in congregations and communities: An exploration of the influence of the coronavirus pandemic on congregational and community life*, p. 51–74, Naledi, Cape Town.
- Steyn, M., Wepener, C. & Pieterse, H., 2020, 'Preaching during the COVID-19 pandemic in South Africa: A grounded theoretical exploration (Prediking ten tyde van die COVID-19-pandemie: 'n Gegrondde teoretiese verkenning)', *International Journal of Homiletics* 4, 1–21.
- Tisdale, L.T. & De Wet, F.W., 2014, 'Contemporary prophetic preaching theory in the United States of America and South Africa: A comparative study through the lens of shared reformation roots', *HTS Theological Studies* 70(2), 1–8. <https://doi.org/10.4102/hts.v70i2.1337>
- Travis, S., 2014, *Decolonizing preaching: The pulpit as postcolonial space*, Cascade Books, Eugene.
- Travis, S., 2015, 'Troubled gospel: Postcolonial preaching for the colonized, colonizer, and everyone in between', *Homiletic* 40(1), 47–55. <https://doi.org/10.15695/hmltc.v40i1.4121>
- Van den Berg, J.-A. (ed.), 2020, *Engaging the fourth industrial revolution: Perspectives from theology, philosophy and education*, SUN Press, Bloemfontein.
- Wepener, C.J., 2015a, *Boiling point! A faith reaction of a disillusioned nation – Reflections on anger*, Biblecor, Wellington.
- Wepener, C.J., 2015b, 'Burning incense for a focus group discussion: A spirituality of liminality for doing liturgical research in an African context from an emic perspective', *International Journal of Practical Theology* 19(2), 271–291. <https://doi.org/10.1515/ijpt-2014-0036>
- Wepener, C.J., 2020, 'Researching preaching practice: Methodological considerations in moving beyond the (transcribed) text in (South) Africa', *Stellenbosch Theological Journal* 6(2), 479–499. <https://doi.org/10.17570/stj.2020.v6n4.a22>
- Wepener, C.J., 2021, *Die koninkryk vanaf koloniale kantsels*, besigtig 18 Oktober 2022, vanaf <https://kerkbode.christians.co.za/2021/06/18/die-koninkryk-vanaf-koloniale-kantsels/>
- Wepener, C.J. & Barnard, M., 2022, 'Researching rituals and liturgy in Africa: Conducting research as liminal trinipraxis', in J. Cilliers (ed.), *Moving methodologies: Doing practical and missional theology in an African context*, pp. 209–226, BibleMedia/Biblecor, Wellington.
- Wepener, C.J. & Cilliers, J., 2022, 'Timing grace in lockdown liturgies: South African and Dutch responses compared', *Stellenbosch Theological Journal Section Practical Theology* 8(2), 1–19. <https://doi.org/10.17570/stj.2022.v8n2.a2>
- Wepener, C.J. & Pieterse, H., 2018, 'Angry preaching', *International Journal of Public Theology* 12, 396–410. <https://doi.org/10.1163/15697320-12341549>
- Wepener, C.J. & Steyn, M., 2021, 'The struggle for hope continues: The Christmas sermons of Archbishop Thabo Makgoba, 2009–2019'.
- Wepener, C.J. & Steyn, M., 2022, *The struggle for hope continues: The Christmas sermons of Archbishop Thabo Makgoba, 2009–2019*, in R. Conrad, R. Hardenberg, H. Miethner & M. Stille (eds.), 'Ritual and social dynamics in Christian and Islamic preaching', in press.
- Wessels, W., 2020, 'Postcolonial homiletics? A practical theological engagement with postcolonialism', PhD, University of Pretoria.